

ASSIGNATURES

Disseny i Art Contemporanis

L'assignatura Disseny i Art Contemporanis se centra en les produccions artístiques i de disseny i arquitectura en el període que va de la fi Segona Guerra Mundial a la primera dècada del segle XXI (1945-2011). Per tant, suposa la continuïtat de Disseny i Art Moderns i s'articula amb Últimes tendències del Disseny; assignatures de segon i tercer i quart curs, respectivament. Es proposa tractament panoràmic d'aquest període que atengui a obres, autors i moviments principals i que, alhora, mostri les connexions entre les creacions d'art i disseny en el marc més general de la història cultural.

OBJECTIUS FORMATIUS

- 1- Conèixer el passat immediat i adquirir una visió general de les produccions artístiques i de disseny de la segona meitat del segle XX i de principis del XXI; així com comprendre els diàlegs, les influències i les confrontacions que s'estableixen entre passat i present.
- 2- Correlacionar les produccions artístiques i de disseny amb els corrents de pensament contemporani, amb els fenòmens social, els canvis històrics, i amb les innovacions científiques i tecnològiques.
- 3- Entendre el disseny i la seva història en relació a altres pràctiques culturals, tot cercant interrelacions amb l'art, l'arquitectura, la fotografia, el cinema, el còmic..., així com la literatura, el teatre o la música.
- 4- Desenvolupar una capacitat analítica i crítica respecte a les produccions artístiques i el disseny

Aquesta assignatura s'imparteix en: català

Les tutories es podran realitzar en: català i castellà

Codi

200655

Crèdits

6 ECTS

Curs

3

Semestre

1

Matèria

Cultura del disseny

Professorat

[Oriol Pibernat](#)

Llengües

Català

Continguts de l'assignatura

El temari de l'assignatura s'organitza en 15 sessions distribuïdes en tres grans períodes històrics:

X I. LA CUINA DEL PROGRÉS: DE POSTDAM A LA LLUNA, 1945-1969.

X II. EL PREU DE LES LLAMBORDES: DEL MAIG FRANCÈS A LA CAIGUDA DEL MUR DE BERLÍN, 1968-1989

X III. ENTRE L'OPULÈNCIA I LA PRECARIETAT: DE CHERNOBYL A LA GRAN RECESIÓN PASSANT PER DUBAI, 1986-2011

De manera purament indicativa el temari especifica alguns dels autors, moviments i idees de cada una de les classes per tal de fer més compresiu el títol de la sessió.

També s'especifiquen alguns dels materials audiovisuals que s'utilitzaran y els continguts de les sessions de Seminari.

I. LA CUINA DEL PROGRÉS DE POSTDAM A LA LLUNA, 1945-1969.

40's-50's: La guerra i les seves conseqüències culturals

1. La cultura artística americana fa un pas al front

Alfred Barr i el MoMA. L'exili europeu: les exposicions de Herbert Bayer. El Black Mountain College de Joseph Albers. La New Bauhaus de L. Moholy-Nagy. Clement Greenberg: de *Partisan Review* al formalisme. Expressionisme Abstracte: Jackson Pollock, Willem de Kooning., Franz Kline, Mark Rothko. Pollock a *Life*.

SEMINARI. Lectura de textos: Greenberg contra el Kitsch i Theodor W. Adorno i la indústria cultural

2. Disseny americà: consum d'optimisme i voluntat de recerca

Raymond Loewy i el disseny industrial comercial. *Eldorado* (1959) de Harley J. Earl i l'styling. *Case Study Houses*. Charles i Ray Eames i el mobiliari orgànic. *Seagram Building* (1954-58: Mies i l'arquitectura corporativa de l'International Style. L'edifici de Nacions Unides de Le Corbusier y Oscar Niemeyer. El neo monumentalisme de Louis Kahn. El Guggenheim de NY: Frank Lloyd Wright (1956-1959). de Vogue i la fotografia de moda de Irving Penn.

Tucker. The Man and His Dream (1988) de Francis Ford Coppola

SEMINARI. Lectura d'imatges: música, literatura i gràfica de Jazz i d'inicis del rock

3. Crisi intel·lectual i esperit de reconstrucció europea

Humanisme i existencialisme. Henry Moore i Giacometti, cos i humanitat. Recerca de l'origen: Art Brut i grup COBRA. Le Corbusier: del racionalisme a l'organicisme. *The Family of Man* (1955): la fotografia humanista.

Ladri di biciclette (1948) de Vittorio De Sica

SEMINARI. Lectura de textos: Theodor W. Adorno "després de Auschwitz" i Hannah Arendt i "la banalitat del mal"

50's-60's: Guerra Freda, consum i benestar

4. Geopolítica de l'art i del disseny: Guerra freda, consum de masses i dissenys nacionals

Kitchen Debate (1959) i *The Affluent Society* (1958) John K. Galbraith. Standard Package. Disseny italià: de G. Ponti i C. Molino a M. Nizzoli i C. D'Ascacio. Disseny i socialdemocràcia escandinava: A. Aalto, A. Jacobsen i T. Wirkkala. La gràfica de NY: S. Bass, P. Rand i H. Wolf. *The American* (1959) de R. Frank.

Crèdits films de Saul Bass.

North by Northwest (1959) d' Alfred Hitchcock.

Dr. Strangelove, or How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb (1964) d' Stanley Kubrick

SEMINARI. Lectura de textos: Roland Barthes i els mites moderns (*Mythologies*, 1957)

5. Consum i societat del benestar: utopies racional-funcionalistes

HfG d'Ulm (1953-1968): M. Bill, T. Maldonado, H. Gugelot, O. Aicher. Braun i D. Rams i R. Weiss. *L'Helvetica* (1957) de Max Miedinge. La *Univers* de A. Frutiger (1957). Nova gràfica Suïssa: H. Gestner i J. Müller. Disseny corporatiu: les oficines Knoll i Herman Miller. Disseny ofimàtic: Olibetti i IBM. Brasília i O. Miemeyer

Dieter Rams (2019) i *Helvetica* (2007) de Gary Hustwit

SEMINARI. Lectura d'imatges: estètica i iconografia del rock i del pop

6. Consum d'imatges i imatges del consum: l'eclosió Pop i estètica espacial

This is Tomorrow (1956) al ICA i l'Independent Group. *Just what is it ...?* (1965) de R. Hamilton. Neo-Dada i retorn a l'objecte: J. Jons i R. Rauschenberg. Pop Art: Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Claes Oldenburg. Pierre Restany i el Nou Realisme. Design readymade: Achille Castiglioni. L'acolorida irrupció del plàstic: Ettore Sottsass, Marco Zanuso, Verner Panton, Joe Colombo, Olivier Mourgue, Gaetano Pece. Gràfica: N. Marcus, Nilton Glaser

Yellow Submarine, The Beatles (1968) de George Dunning i dibuixos de Heinz Edelmann.

SEMINARI. Lectura d'imatges i textos: La idea de cultura a debat: Raymon Williams (*Culture and Society*, 1958) v/s T.S. Eliot (*Notes towards the definition of culture*, 1948); i John Berger (*Ways of seeing*, 1972) v/s Kenneth Clark (*Civilisation: A Personal View*, 1969)

II. EL PREU DE LES LLAMBORDES: MAIG FRANCÈS I CAIGUDA DEL MUR DE BERLÍN, 1968-1989

60's-70's: gir lingüístic, revoltes i alternatives a la modernitat

7. Un art antiestètic

Ludwig Wittgenstein i la filosofia del llenguatge. Un art no expressiu: B. Newman i D. Judd i el Minimalisme. Land art: el paisatge com escultura. Cinetisme: el teatre maquinal de J. Tinguely. Enganyant a l'ull: l'Hiperrealisme. Provocant a la visió: l'Op Art de V. Vasarely i F. Stella.

The Responsive Eye (1966) de Brian de Palma

SEMINARI. Lectura de textos: Marshall McLuhan: *The Medium Is the Massage* (1967).

8. Revoltes i alternatives: l'acte artístic o canviant de *media*

Situacionisme. Joseph Beuys: "Cremeu els museus". Louis Bourgeois: matar al pare. Art d'acció, les Instal·lacions, els Happenings, la Performance. Fluxus. J. Cage la fusió de les pràctiques artístiques. El Conceptual: S. LeWit i Joseph Kosuth llenguatge i l'art de concepte. Body Art. Arte Povera: Piero Manzoni. VideoArt: B. Nauman

Faces (1968) de John Cassavetes

SEMINARI. Lectura de textos: G. Debord: *La Société du spectacle* (1967). Lectura d'imatges: gràfica del 68

9. La modernitat en qüestió i nou paradigma postmodern

Buckminster Fuller. Archizoom, Archigram, Superstudio, Alchimia. Disseny i educació: Bruno Munari i Enzo Mari. Psicodèlia i gràfica californiana: V. Moscoso. Còmic Underground: Robert Crumb.

Loves Los Angeles (1972) de Reyner Banham

SEMINARI. Lectura de textos: R. Banham: *Theory and Design in the First Machine Age* (1960). R. Venturi: *Complejidad y contradicción en la arquitectura* (1966).

70's-80's-90's: crisi de civilització i triomf del mercat

10. Arquitectura i disseny postmoderns i tardomoderns

Postmodernisme historicista: *Vanna Venturi House* (1964) de Robert Venturi. *AT&T* (1978) de Philip Johnson, *Teatro del mondo* (1979) de Aldo Rossi, *Portland Building* (1982) de Michael Graves.). El grup Memphis. Tardomodernisme: *Centre Pompidou* (1978) de Renzo Piano i Richard Rogers, *Art Tower Mito* (1990) de Arata Isozaki. *Petronas Towers* de Cesar Pelli (1997), *Banco de Hong-Kong* (1980) de Norman Foster.

Blade Runner (1982) de Ridley Scott

SEMINARI. Lectura de textos: Jean-François Lyotard: *La Condition postmoderne* (1979).

11. Dissenys corporatius, disseny d'estudi i disseny d'autor

Sony inventa el walkman (1979). Apple i el Mac Classic (1980). Swath i la moda (1983).

Macintosh i la informàtica. Canon i Olympus i el disseny japonès. Frogdesign. Adrian Frutiger una tipografia per l'aeroport de París (1976). Allan Fleher i Pentagram. Erik Spiekermann i Metadesign. Wolff Olins i Walter Landor. Un nou Disseny industrial: Philippe Starck, Andrea Branzi, Daniel Weil, Ron Arad, Ingo Maurer.

Objetified (2009) i *Urbanized* (2011) de Gary Hustwit

SEMINARI. Lectura de textos: BELL, Daniel: *The Cultural Contradictions of Capitalism* (1976). JAMESON, Fredric: *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism* (1984).

12. Consum d'imatges, simulació i deconstrucció

Un nou disseny gràfic : David Carson, Punk design de J. Reid Revistes de disseny: ID de T. Jones, N. Brody, *Emigre* de Rudy VanderLans i Zuzana Licko. *Colors* de Tibor Kalman. The Designers Republic. El nou disseny d'objectes: Holanda Droog Design, Tord Boontje. Soft design: Marc Newson. Neoartesanies: Fernando i Humberto Campana, Roman i Erwan Bouroullec. Arquitectura deconstructivista: Frank Gehry, Zaha Hadid, Rem Koolhaas Vitra Museum i Vitra campus: F. Gehry (1989), T. Ando (1993), Z. Hadid (1993)

Pulp Fiction (1994) Quentin Tarantino

SEMINARI. Lectura d'imatges: abans de *El Vivora* i *El Cairo*: còmic línia clara i còmic underground .

III. ENTRE L'OPULÈNCIA I LA PRECARIETAT: DE CHERNOBYL A LA GRAN RECESIÓ PASSANT PER DUBAI, 1986-2011

80's-90's-2000's: contradiccions finiseculars al global village

13. Irrupció de realitat: art activista i disseny social o "normal" o capricios

Ocupar l'espai públic: Barbara Kruger, Jenny Holzer. Gènere i diferència sexual: C. Sherman, Guerrilla Girls. Multiculturalisme: "Les Magiciens de la terre (1989). La destrucció dels buidors de Bamiyan, Afganistan (2001). Gràfica d'agitació: James Victore, Occupy Design. Disseny i sostenibilitat: Ezio Manzini, John Thackara. Supernormal (2006) de Jasper Morrison i Naoto Fukasawa. Authentics. El fenomen Ikea i el fenomen Muji. Marcel Wanders i Moooi.

This Must Be the Place (2011) de Paolo Sorrentino

SEMINARI. Lectura de textos: Redescobrint Papanek: exposició *Victor Papanek: La política del disseny* al Museu del Disseny de Barcelona

14. Art, disseny, museu i mercat

Bernd i Hilla Becher, la fotografia, l'arxiu i el museu. El museu al punt de mira: Marcel Broodthaers. Codis del museu: Allan McCollum i John Knight. Art i memòria: Ilya Kabakov i Christian Boltanski. Del carrer al museu: Keith Haring i Jean-Michel Basquiat. Mercaderies i aparadors, codis del consum: Jeff Koons i Damien Hirst. Disseny de museus: Frank Gehry i el Guggenheim de Bilbao (1997). Museus de Disseny: CCI Georges-Pompidou (1962), Cooper-Hewitt (1967), Vitra Museum (1989), Design Museum London (1989)...

El nuevo Rijksmuseum (2013) de Oeke Hoogendijk. *National Gallery* (2014) de Frederick Wiseman. *El arca rusa* (2002) de Aleksandr Sokurov.

SEMINARI. Lectura de textos: GROYS, Boris: *Über das Neue* (1992).

15. Cultura visual i esfera digital

Iconografies d'impacte: Stefan Sagmeister, Paula Scher. Sobre el *hard*: Jonathan Ive és Apple. Sobre el *soft*: Susan Kare, els orígens. Tipografia Verdana (1996) de Matthew Carter. Disseny gràfic digital: John Maeda. La imatge projectada: Bill Viola. Art digital.

Abstract: The Art of Design de Netflix

SEMINARI. Sessió de preparació de l'examen.

Metodologia docent i activitats formatives

Les activitats formatives i avaluables seran de quatre tipus i amb el valor percentual que s'indica:

- ✗ 30% Una prova setmanal (tipus test) sobre el tema tractat. La prova és de caràcter Individual i autoavaluable.
- ✗ 20% Presentació a classe pel·lícula o documental. En grups de 3 o 2. L'avaluació serà individualitzada.
- ✗ 20% Treball: guió d'exposició. En grup de 3, nota comú
- ✗ 30% Examen final.

Avaluació

SISTEMA D'AVALUACIÓ

Avaluació continuada

L'objectiu de l'avaluació continuada és que l'estudiant pugui conèixer el seu progrés acadèmic al llarg del seu procés formatiu per tal de permetre-li millorar-lo.

A partir de la segona matrícula, l'avaluació de l'assignatura podrà consistir, a decisió del professor, en una prova de síntesi, que permet l'avaluació dels resultats d'aprenentatge previstos en la guia docent de l'assignatura. En aquest cas, la qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova de síntesi.

NORMATIVA GENERAL D'AVALUACIÓ

- ✗ Per considerar superada una assignatura, caldrà que s'obtingui una qualificació mínima de 5,0.
- ✗ Una vegada superada l'assignatura, aquesta no podran ser objecte d'una nova avaluació.
- ✗ Es considerarà "No Avaluable" (NA) l'estudiant que no hagi lliurat totes les evidències d'aprenentatge o no hagi assistit al 80% de les classes sense haver justificat les absències. En cas d'absència justificada, l'estudiant s'ha de posar en contacte amb el professor en el moment de la reincorporació per determinar la recuperació de les activitats a les quals no hagi assistit.
- ✗ En cas que l'econtemporanestudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una

variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

Els criteris d'avaluació seran s'adaptaran a cada format d'activitat avaluable. De manera genèrica es parlarà atenció a:

- ✗ Pertinença als enunciats dels exercicis i originalitat de l'enfocament.
- ✗ Coneixement i comprensió dels temes i capacitat d'anàlisi i interpretació crítica.
- ✗ Plantejament i estructura discursiva tant escrita com a l'exposició oral.
- ✗ Qualitat de la presentació: domini del llenguatge i vocabulari especialitzat, correcció expressiva i d'escriptura, selecció d'imatges i exemples visuals, intel·ligibilitat visual, etc.

PROCÉS DE REVISIÓ

La revisió es pot sol·licitar al professorat corresponent i es realitzarà durant la setmana indicada al calendari lectiu.

PROCÉS DE REEVALUACIÓ

Normativa general

- ✗ No es contemplen sistemes de reavaluació en els casos de les pràctiques externes, els TFG, i les assignatures / activitats formatives que, pel seu caràcter eminentment pràctic, no ho permeten.
- ✗ Per participar a la reavaluació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues tercers parts de la qualificació total de l'assignatura o mòdul.

Bibliografia i enllaços web

Llibres sobre història:

- ✗ HOBBSAWN, Eric: *Historia del siglo XX*. Barcelona, Crítica, 2012.
- ✗ WATSON, Peter: *Historia intelectual del siglo XX*. Barcelona, Crítica, 2018.

Llibres sobre història de l'art:

- ✗ BÜRGER, Peter: *Teoría de la vanguardia* (1974). Barcelona, Península, 2000.
- ✗ WALLIS, Brian (ed.): *El arte después de la modernidad. Nuevos planteamientos en torno a la representación*. Madrid, Akal, 2001.
- ✗ VV.AA: *Arte desde 1900. Modernidad, antimodernidad, posmodernidad*. Madrid, Akal, 2006.
- ✗ STILES, Kristine; SELZ, Peter (ed): *Contemporary art. A sourcebook of artist's writings*. Berkeley/ Los Angeles, University of California Press., 1996.

Llibres sobre història del disseny:

- ✗ MORTEO, Erico: *Diseño desde 1850 hasta la actualidad*. Madrid, Electa, 2008.
- ✗ LEES-MAFFEI, Grace, i HOUZE, Rebecca (ed.): *The design history readers*. Oxford-New York, Berg, 2010.

RECURSOS

- ✗ De cara a les sessions de Seminari es proveirà a l'estudiant dels textos específics que seran motiu de lectura, anàlisi i debat.

Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Competència

- ✗ **CE11.** Demostrar comprendre el funcionament de l'entorn econòmic, empresarial i institucional en el qual es contracten i desenvolupen professionalment els projectes i les activitats de disseny.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE11.6** Identificar els agents socials que participen de la cultura del disseny i definir les seves funcions i la seva interacció en el sistema del disseny.
- CE11.7 Comparar les característiques de diferents cultures del disseny.

Competència

- ✗ **CE12.** Demostrar conèixer l'entorn institucional i associatiu del món professional del disseny i el paper que juguen les diferents entitats i agents socials.

Resultats d'aprenentatge

- ✗ **CE12.1** Distingir les característiques i funcions de les diferents institucions que configuren la cultura del disseny.
- CE12.2 Distingir les diferents tradicions en la pedagogia de les arts aplicades i del disseny.

Competència

- ✗ **CE16.** Demostrar entendre i interpretar de manera pertinent i raonada els textos d'història, teoria i crítica del disseny.

Resultats d'aprenentatge

CE16.1 Aplicar críticament els conceptes i mètodes d'història, teoria i crítica del disseny a nous objectes d'investigació.

Competència

- ✗ **CE18.** Interpretar i valorar críticament productes finals i projectes de disseny tant propis com aliens.

Resultats d'aprenentatge

✕ **CE18.1** Valorar críticament els cànons i criteris d'avaluació establerts en la cultura del disseny.

CE18.2 Redactar un assaig acadèmic de crítica del disseny.

CE18.3 Plantejar una estratègia de divulgació i difusió de la cultura del disseny.

Competència

✕ **CE19.** Demostrar conèixer els mètodes d'investigació rellevants per a la projectació i la teoria, l'anàlisi i la crítica del disseny i de l'art.

Resultats d'aprenentatge

✕ **CE19.2** Descriure les diferents tendències en la didàctica del projecte.

CE19.3 Plantejar un projecte de recerca en disseny.

Competència

✕ **CE21.** Disposar de recursos i capacitats per a relacionar conceptes i llenguatges de diferents especialitats de disseny.

Resultats d'aprenentatge

CE21.3 Identificar els trets comuns i les especificitats de les disciplines del disseny en l'anàlisi crítica dels diferents estils històrics o tendències actuals.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALES

✕ **CT1.** Capacitat de comunicació oral i escrita en la llengua nativa i en altres llengües com ara l'anglès que permeti treballar en un context internacional.

✕ **CT2.** Elaborar informes professionals i treballs acadèmics.

✕ **CT3.** Demostrar conèixer i utilitzar correctament les fonts documentals i la bibliografia necessària tant per a la projectació com per a l'anàlisi i crítica raonada del disseny.

✕ **CT4.** Demostrar interès per l'estudi de llengües estrangeres tant per facilitar la comunicació com per accedir a contextos culturals diferents.

✕ **CT6.** Capacitat per treballar en equip i aptituds per al diàleg amb els diferents agents i disciplines que poden intervenir en el desenvolupament d'un projecte de disseny.

✕ **CT15.** Valorar i preservar el patrimoni cultural, artístic i paisatgístic.

✕ **CT17.** Demostrar que coneix els fenòmens innovadors i els nous llenguatges i propostes culturals.

✕ **CT19.** Demostrar una disposició afectiva positiva envers els valors estètics i les qualitats formals de l'entorn material i visual.

Inici

EINA

Grau de Disseny

Especialitats